

Piotr Szkutnik*

RODZINA I ZWIĄZKI GENEALOGICZNE ALFONSA PARCZEWSKIEGO

Alfons Parczewski (A.P.), zgodnie z przekazem swej wnuczki Antoniny Meysztowicz, interesował się swą genealogią i związkami rodzinnymi oraz pielęgnował wiedzę o nich. Mógł się poszczycić pochodzeniem ze średniowiecznego rodu szlacheckiego herbu Nałęcz. Po kądzieli wywodził się również ze szlachty, ponieważ małżeństwa zawierano zwykle w obrębie własnego stanu.

Pochodzenie Parczewskich

Pierwsze wzmianki o Parczewskich pochodzą z pierwszej połowy XV w. Linię męską przodków A.P. można odtworzyć od początku XVI w. Gniazdem rodowym była wieś Parczew w okolicach Odolanowa w Wielkopolsce. Według T. Żychlińskiego, najwcześniejszym antenatem Parczewskich był Mirosław, wzmiankowany w 1433 r. A.P. jest zapewne jego potomkiem jedynie po kądzieli, ponieważ w linii męskiej za założyciela rodu należy uznać Marcina z Gorzyc, który kupił w 1514 r. część Parczewa od swego teścia Jana syna Strzałka, a w 1522 r. resztę Parczewa od Szymona syna Stanisława, pochodzących z linii pierwotnych właścicieli Parczewa. Szymon i Jan przenieśli się do Polski centralnej, gdzie ich potomkowie utworzyli sieradzką gałąź rodu Parczewskich, natomiast potomkowie Marcina z Gorzyc tworzyli linię wielkopolską.

Według W. Dworaczka, Parczewscy posiadali wspólne pochodzenie z Kęszyckimi i Gorzyckimi. Jako pierwszego przedstawiciela właścicieli Parczewa wymienia Jana z Kęszyc, który na połowie dziedzictwa w Parczewie oprawił w 1444 r. posag 40 grzywien swej żonie Dorocie. W. Dworaczek, podobnie jak

* Piotr Szkutnik, mgr, jest asystentem w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu Łódzkiego.

T. Żychliński, za synów Marcina z Gorzyc uważa Pawła, Wojciecha i Jakuba. Jeden z nich – Paweł Gorzycki-Parczewski, przodek A.P., na połowie swych dóbr w Parczewie i Kęszyczkach w 1532 r. oprowił posag 40 grzywien swej żonie Annie Westerskiej, córce Wojciecha. Paweł nie żył już w 1543 r. Owdowiała Anna Westerska, swą oprawę na połowie Parczewa i pustek Kęszyczkich sprzedała wtedy wyderkafem¹ na sześć lat za 50 grzywien bratu męża, Jakubowi Gorzyckiemu-Parczewskiemu. Poślubiła następnie w 1546 r. Jana Bielczewskiego.

Synem Pawła i Anny był niewątpliwie Wojciech, który od stryja Jakuba w 1585 r. kupił za 3000 zł część dóbr w Złotnikach Mniejszych w powiecie kaliskim, by w tym samym roku dać stryjowi i jego żonie dożywotnie użytkowanie owych dóbr. Nie żył już w 1595 r. Jego owdowiała żona Dorota z Pierzchlińskich w 1596 r. poślubiła Wojciecha Droszewskiego, a opiekun jej syna i córek (wyznaczony przez zmarłego Wojciecha), Mikołaj Tymieniecki, wydzierżawił jej dobra Parczewo, Westrza, Złotniki, Korzeniewo, wolne od oprawy. Dwaj opiekunowie owych dzieci, Jakub Rososki i Mikołaj Tymieniecki, w 1602 r. wspomniane dobra ponownie wydzierżawili małżonkom Droszewskim. Oboje Droszewscy żyli jeszcze w 1604 r. Z córek Wojciecha i Doroty – Jadwiga, wspomniana w 1596 r., została wydana za męża w 1604 r. za Stanisława Racędowskiego, który żył jeszcze w 1624 r., była wdową w latach 1633–1638, nie żyła już w 1645 r. Dorota, niezamężna jeszcze w 1696 r., zapewne identyczna z Dorotą w 1618 r. żoną Stanisława Zdzarskiego, wdową w latach 1633–1636. Anna, wspomniana w 1596 r., żona w latach 1611–1615 Mikołaja Jabłkowskiego, wdowa w 1616 r., wyszła ponownie za męża w 1618 r. za Andrzeja Szczypierskiego, oboje żyli jeszcze w 1641 r. Barbara, wspomniana w 1602 r., w latach 1612–1621 żona Władysława Szadokierskiego, będąc wdową, żyła jeszcze w 1661 r.

Piotr, syn Wojciecha i Pierzchlińskiej, na częściach Złotnik Mniejszych i Korzeniewa w 1606 r. oprowił posag 4000 zł swej żonie Małgorzacie Tymienieckiej, córce Andrzeja i Doroty Żołczyckiej. Od owej oprawy wyłączył Parczew oraz części posiadłości w obu Westrzach i Chałstowie. Parczew i Westrzę

¹ Wyderkaf – sprzedaż nieruchomości z prawem odkupienia.

w 1649 r. wydzierżawił małżonkom Czartkowskim. Żył jeszcze w 1650 r., nie żył już w 1665 r. Jego synami byli: Aleksander, Andrzej, Łukasz, Wojciech i Maciej. Spośród córek Piotra, Zofia była w latach 1633–1665 żoną Piotra Miniszewskiego. Florentyna, żona w latach 1633–1636 Stanisława Zielonackiego, wdowa w latach 1647–1669, nie żyła już w 1677 r.

Aleksander, syn Piotra i Tymienieckiej, zapewne najstarszy z braci, sekretarz królewski, na połowie uzyskanych w działach braterskich części posiadłości we wsiach: Parczew, Westrza, Kościanów, w 1639 r. oprowił posag 2500 zł swej żonie Jadwidze Konopnickiej, córce Wojciecha. Nie żył już w 1649 r., kiedy owdowiała Jadwiga zawierała w Tuliszkowie pod zakładem 5000 zł kontrakt z Wojciechem Konopnickim. Sama żyła jeszcze w 1668 r., nie żyła już w 1695 r. Synami ich byli: Jan i Wojciech. Córka Zofia, w 1677 r. będącą żoną Dobrogosta Kuczkowskiego, występuje jako wdowa w latach 1690–1704, nie żyła w 1717 r.

Jan, syn Aleksandra i Konopnickiej, współspadkobierca dziada Piotra, dziedzic w 1665 r., obok brata, części Parczewa i Westrzy, w części odziedziczonych, w części nabytych. Na połowie dóbr swych w Parczewie i Westrzy oraz w Kościanowie i Chelstowie w 1666 r. oprowił posag 5000 zł swej żonie Ewie Rossoskiej (Rosowskiej), córce Jakuba. Drugiej swej żonie, Mariannie Miaskowskiej, córce Jakuba i Katarzyny z Pigłowic w 1674 r. zapisał na krótko przed ślubem sumę 2.000 zł, natomiast w 1675 r. zobowiązał się tej żonie oprowić 8000 zł posagu na połowie wymienianych wyżej dóbr, przede wszystkim na ich części zwanej „Głoskowszczyzną”, czego dopełnił w 1686 r. Zmarł 12 kwietnia 1694 r., pochowany u oo. franciszkanów. Owdowiała Marianna Miaskowska wyszła powtórnie za mąż w 1698 r. za Franciszka Skrzypińskiego. Z Rossoską Jan miał syna Jakuba i trzy córki. Z nich, Jadwiga była w latach 1695–1698 żoną Tomasza z Rajska Kobierzyckiego, w 1701 r. występuje jako wdowa, w 1704 r. jako żona Stefana Silnickiego, nie żyła już w 1724 r. Zofia, w latach 1700–1701 żona Tomasza Borzysławskiego, była dziedziczką części w Rososzycy. Anna, w latach 1711–1720 żona Jana Borzysławskiego, nie żyła już w 1737 r. Z drugiego małżeństwa Jana z Miaskowską pozostali synowie: Bartłomiej, Franciszek i Wojciech oraz córki: Katarzyna, Barbara i Franciszka.

Katarzyna przyjęła chrzest 4 października 1677 r. w parafii Wysocko, w latach 1698–1729 (może i w 1736 r.) była żoną Wojciecha Sieroszewskiego, nie żyła już w 1743 r. Barbara, przyjęła chrzest 17 listopada 1686 r. w parafii Wysocko, w latach 1714–1743 była żoną Kazimierza Skrzypińskiego, nie żyła już w 1757 r. Ostatnia córka Franciszka, w latach 1724–1728 była żoną Michała Będzieskiego.

Bartłomiej (Bartłomiej Ludwik), syn Jana i Miaskowskiej, przyjął chrzest 24 sierpnia 1676 r. w parafii Wysocko. Był mężem Barbary Kierskiej. Wraz z nią wydzierżawił w 1710 r. wieś Mirosław na trzy lata małżonkom Przeclawowi Mysłowskiemu i Jadwidze Naramowskiej. Był dziedzicem Kurowa (w całości lub w części odziedziczonego po bracie Franciszku). Bartłomiej nie żył już w 1726 r. Barbara z Kierskich zaś, nie żyła już w 1737 r. Synami ich byli: Jan, Wojciech. Z córek – Franciszka, w latach 1726–1746 była żoną Michała z Drozdowa Byszewskiego. Ludwika, niezamężna w 1726 r.; Wiktoria, niezamężna w latach 1727–1737, w latach 1745–1746 żona Antoniego Pawłowskiego, w latach 1754–1761 żona Prokopa „Loracza” Błaszковского, wdowa w 1773 r., nie żyła już w 1775 r. Joanna, urodzona w 1727 r., zapewne zmarła jako dziecko.

Jan, syn Bartłomieja i Kierskiej, wraz z rodzeństwem w 1726 r. został pozwany przez Jana Skrzypińskiego, zastawnego posesora Kurowa. Jan był dziedzicem części dóbr Kurowa, gdzie mieszkał i zmarł 31 grudnia 1758 r., pochowany u oo. reformatów kaliskich. Synami Jana i Konstancji z Trąmpczyńskich (1708–1758) byli: Fabian i Kazimierz Stanisław Kostka, zmarły w dzieciństwie.

Fabian (Fabian Sebastian), pradziad A.P., syn Jana i Trąmpczyńskiej, urodził się w Kurowie, przyjął chrzest 17 stycznia 1745 r. w parafii Droszew. Był dziedzicem Kurowa, Gniadzowa i Smogorzewa. Zaślubił 22 września 1771 r. w parafii Strzelce Krystynę Szczaniecką, córkę Michała i Krystyny Bojanowskiej, urodzoną w Godurowie 21 stycznia 1755 r. Fabian zmarł w Ociążu 24 grudnia 1814 r., Krystyna zaś zmarła tamże 27 sierpnia 1831 r. Oboje zostali pochowani w Ociążu pod kościołem. Pozostawili liczne potomstwo. Synami Fabiana i Krystyny byli: Ksawery urodzony w Godurowie 6 października

1775 r., w 1807 r. radca departamentu kaliskiego; Stanisław urodzony w Kurowie, przyjął chrzest 20 października 1778 r. w parafii Droszew, dziedzic Dąbrówki koło Sieradza, komornik ziemski kaliski w 1807 r., potem radca powiatu odolanowskiego; Wiktor (Wiktor Teofil), urodzony 22 grudnia 1779 r. w Smogorzewie, zmarły młodo, pochowany w Gostyniu u oo. filipinów; Józef (dziad A.P., o którym dalej); Michał (Michał Marcin), urodzony w Kurowie 1783 r., przyjął chrzest 26 listopada w parafii Droszew, zmarł w 1786 r., pochowany 26 listopada w parafii Droszew; Ignacy urodzony w Kurowie, przyjął chrzest 10 stycznia 1785 r. w parafii Droszew, porucznik 7 pułku piechoty wojsk Księstwa Warszawskiego, walczył w Hiszpanii, ranny w 1809 r.; Bogusław Benedykt, urodzony w Czarnym Sadzie, przyjął chrzest 9 kwietnia 1787 r. w parafii Koźmin, zmarły młodo; Bogusław (zmarły w 1864 r.) dziedzic Ociaża, oficer wojsk polskich, brał udział w kampaniach 1809 i 1812 r., służył podczas obrony Gdańska; Kazimierz Bogusław Michał, urodzony w Smogorzewie 4 marca 1791 r., zmarły młodo; Michał (Michał Jan), urodzony tamże 6 czerwca 1792 r., zmarły tamże 3 maja 1793 r., pochowany u oo. filipinów w Gostyniu. Z córek, Jadwiga, urodzona w Smogorzewie w 1772 r. (1773?), poślubiła w Gostyniu u oo. filipinów 22 października 1800 r. Mateusza Błociszewskiego, dziedzica Rogowa koło Krobi, zmarła po pożogu w Ocieszynie 1 listopada 1801 r., pochowana u oo. filipinów w Gostyniu. Józefa, urodzona w Smogorzewie 3 listopada 1777 r., zaślubiła 26 sierpnia 1801 r. Ludwika Dzierzbickiego, posesora kolejno: Kuczyny, Wrotkowa, Skałowa, w 1819 r. Jeżewa, dziedzica Pijanowic koło Gostynia, gdzie umarła 10 marca 1831 r., pochowana w Gostyniu u oo. filipinów. Ludwika (Ludwika Petronella Teresa), urodzona w Kurowie, przyjęła chrzest 9 czerwca 1782 r. w parafii Droszew, dziedziczka połowy Ociaża i Tarnowa w Królestwie Polskim, poślubiła w Ociażu 6 lutego 1808 r. Andrzeja Grabińskiego, a umarła, będąc już wdową, w Kaliszu 11 lutego 1824 r., pochowana w Ociażu. Wiktoria, urodzona ok. 1788 r., zmarła w Stobnie 18 stycznia 1804 r., pochowana w Ociażu. Zofia, urodzona w Smogorzewie 26 czerwca 1788 r., zmarła młodo. Dorota (Dorota Agata Apolinara), urodzona w Smogorzewie 4 lutego 1790 r., zmarła młodo. Izabella, urodzona w Smogorzewie

w 1793 r., zmarła tam 16 maja 1797 r., pochowana u oo. filipinów w Gostyniu. Rozalia, urodzona w Smogorzewie 7 września 1794 r., zmarła tam 8 maja 1797 r. pochowana w Gostyniu w parafii Wielkie Strzelce. Teresa (Teresa Tekla), urodzona 15 października 1795 r. w Smogorzewie, wyszła za mąż w Ocieszynie 2 czerwca 1817 r. za Józefa Pałowskiego, zmarła w Ostrowie 18 maja 1846 r. Konstancja zaślubiła przed 1801 r. Józefa Leśniowskiego, sędziego Trybunału w 1809 r. Była ponadto córka Pulcheria, która zmarła jako dziecko.

Powyżej przedstawiono odległych przodków A.P. w linii męskiej oraz ich rodzeństwo, z pominięciem linii bocznych rodu Parczewskich. Najbliższy krąg rodzinny A.P. można opisać na podstawie tablic, zamieszczonych na nagrobku w Kaliszu.

Rodzinny nagrobek

Alfons Parczewski, choć związany miejscem urodzenia i początkową działalnością naukową z Szadkiem i jego okolicami, większość swego życia spędził poza tym rejonem. Mieszkał w wielu miastach, był związany głównie z Kaliszem, Wrocławiem, Warszawą i Wilnem, gdzie zmarł. Zgodnie z jego ostatnią wolą został jednak pochowany w grobowcu rodzinnym w Kaliszu.

Na cmentarzu katolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu zlokalizowany jest grób rodzinny Parczewskich. Alejka, przy której znajduje się nagrobek, biegnie wzdłuż muru cmentarnego po lewej stronie od wejścia głównego. Jest tam wiele okazałych, najczęściej rodzinnych grobowców lekarzy, prawników, wojskowych, księży, a więc elity miasta i okolic. Murowana krypta rodzinna Parczewskich przylega do podwyższonego bezpośrednio nad tą kwaterą, muru zewnętrznego cmentarza. Na murze tym umieszczono tablice osób spoczywających w grobowcu poniżej. Osoby tutaj pochowane z pewnością znalazły się obok siebie nieprzypadkowo i łączyły ich nie tylko więzy pokrewieństwa czy powinowactwa, ale przede wszystkim związki emocjonalne. Ze względu na długi, ponad stuletni okres użytkowania tej kwatery, jako rodzinnego miejsca pochówku, kryje ona prochy czterech generacji, w tym ascendentów A.P., począwszy od jego pradziadka. Najwcześniejszy pochówek pochodzi z 1829 r., a najpóźniejszym

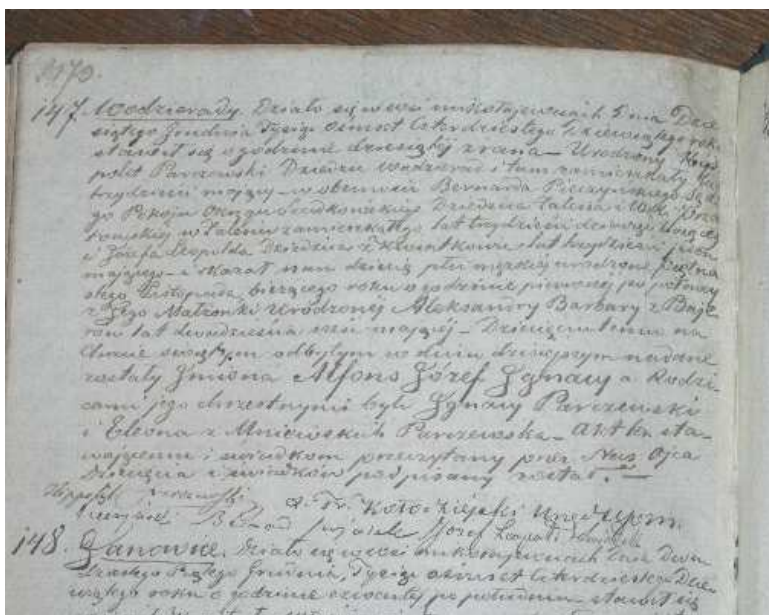
jest złożenie w grobowcu doczesnych szczątków samego A.P. w 1933 r. Jest to zatem jeden z najstarszych nagrobków znajdujących się na tym cmentarzu, który został założony w 1807 r. Na podstawie inskrypcji nagrobnych, pochodzących łącznie z 9 tablic, konfrontując je z informacjami z literatury, można odtworzyć krąg najbliższych przodków, krewnych A.P. Inskrypcje zwykle podają imiona rodziców osób pochowanych w tym nagrobku, co umożliwi ich powiązanie.

Fot. 1. Nagrobek Parczewskich w Kaliszu (stan z lipca 2006 r.)

Najwyżej znajduje się tablica nagrobna A.P., podająca jego wiek, datę zgonu i najważniejsze funkcje. Dane te należy uzupełnić informacjami związanymi z urodzeniem A.P., który przyszedł na świat w majątku rodziców we wsi Wodzierady 15 listopada 1849 r. o godzinie 1 po północy. Przyjął chrzest święty 10 grudnia 1849 r. w kościele parafialnym w Mikołajewicach, podczas którego nadano mu imiona Alfons Józef Ignacy. Imię Józef otrzymał zapewne na

część dziadka ojczystego, a Ignacy na część chrzestnego, również krewnego po mieczu. Akt urodzenia A.P. podaje świadków, tj. Bernarda Pieczyńskiego, sędziego pokoju okręgu szadkowskiego, liczącego lat 39, dziedzica Zalesia i Woli Przatowskiej oraz Józefa Leopolda, dziedzica z Kwiatkowic, lat 31, właścicieli sąsiednich majątków. Rodzicami chrzestnymi A.P. zostali Ignacy Parczewski (prawdopodobnie brat dziadka ojczystego) i „Eleona” (zapewne brak kilku liter w wyrazie) z Mniewskich Parczewska. Chrzestną została zatem Eleonora babka ojczysta A.P.

Fot. 2. Akt urodzenia Alfonsa Parczewskiego z 1849 r.

Obok tablicy A.P. znajduje się odnowiona płyta z bardziej szczegółowymi informacjami o jego siostrze Melanii Józefie, zmarłej w Kaliszu w nocy 19 sierpnia 1920 r. w czasie epidemii czerwonej. Tablicę tę fundował zapewne A.P. (przeżył siostrę o ponad dwanaście lat), o czym świadczy końcowy fragment inskrypcji „[...] najlepsza w świecie córka, idealna, pełna poświęcenia siostra [...]”. Na tablicy umieszczono także w formie medalionu fotografię jej popiersia. A.P. był silnie związany

z siostrą, czego dowodzi chociażby zachowana korespondencja prywatna², co zaważyło o miejscu jego wiecznego spoczynku.

Melania Józefa Ewa urodziła się 18 grudnia 1850 r. o godzinie 10 rano we wsi Wodzierady, jako młodsza siostra A.P. Przyjęła chrzest święty dopiero 3 marca 1851 r. w kościele parafialnym w Mikołajewicach. Opóźnienie tej ceremonii, wynoszące dwa i pół miesiąca, urzędnik stanu cywilnego tłumaczył oczekiwaniem na przybycie rodziców chrzestnych Melanii. Zostali nimi Abdon Błęszyński i Faustyna Pstrokońska. Świadcami wymienionymi w akcie urodzenia Melanii byli: Marceli Kijański, liczący 50 lat, sołtys, i Idzi Kijański, lat 60, gospodarz, obydwaj ze wsi Wodzierady, zapewne chłopci z majątku Parczewskich.

Fot. 3. Melania siostra Alfonsa Parczewskiego

² E. Andrysiak, *Alfons i Melania Parczewscy w świetle zachowanej korespondencji archiwum rodzinnego*, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 2000, nr 6, s. 19–37.

Melania była literatką, działaczką oświatową i narodową. Po opuszczeniu Wodzierad wraz z bratem i matką mieszkała w Kaliszu, gdzie oddała się pracy społecznej i literackiej. Być może działalność ta spowodowała, iż Melania nie założyła własnej rodziny. W środowisku rzemieślniczym i robotniczym Kalisza prowadziła teatry amatorskie. Zajmowała się tajnym nauczaniem literatury polskiej i dziejów ojczystych dla uczniów gimnazjów rządowych. Angażowała się niemal we wszystkie akcje społeczne i patriotyczne w Kaliszu. W 1905 r. założyła tam Stowarzyszenie Narodowe Kobiet Polskich, przy którym opiekowała się szkołą dla dziewcząt, organizowała dla nich kolonie i troszczyła się o zatrudnienie. Wraz z bratem prowadziła działalność na rzecz umacniania polskości i budzenia świadomości narodowej na kresach zachodnich, głównie na Śląsku. W 1884 r. przyczynili się do założenia we Wrocławiu czasopisma polskiego „Nowiny Szląskie”, przeznaczonego dla polskiej ludności ewangelickiej Śląska pruskiego, w którym publikowała swoje utwory. Razem z bratem odwiedzała Łużycę, należała do Macierzy Łużyckiej, korespondowała z działaczami narodowymi na Łużycach. Podczas I wojny światowej przeniosła się do Warszawy, gdzie prowadziła biuro opieki przy Towarzystwie Wzajemnej Pomocy byłych Wychowawców Szkół Kaliskich. Pracowała w zarządzie i w sekretariacie Polskiego Towarzystwa Pomocy dla Ofiar Wojny. Doprowadziła m.in. do powstania śląskiej sekcji plebiscytowej przy Towarzystwie. Ten okres działalności Melanii upamiętnia fragment inskrypcji nagrobnej „[...] ojczyźnie w najcięższych czasach wiernie służyła, ofiarom Wielkiej Wojny gorliwie pomoc niosła[...].” Brat Melanii, A.P., przygotowywał zbiorowe wydanie jej *Pism*, których edycję przerwał wybuch wojny w 1939 r.

Poniżej tablic rodzeństwa A.P. i Melanii znajdują się płyty, upamiętniające ich rodziców wraz z podobiznami, obecnie zatartymi.

Matka A.P., Aleksandra z Bajerów Parczewska, była działaczką społeczną i tłumaczką. Urodziła się 4 grudnia 1822 r. w Kaliszu. W dzieciństwie wyjechała wraz z rodziną do Czech, gdzie nauczyła się języków czeskiego i słowackiego. W 1840 r.³

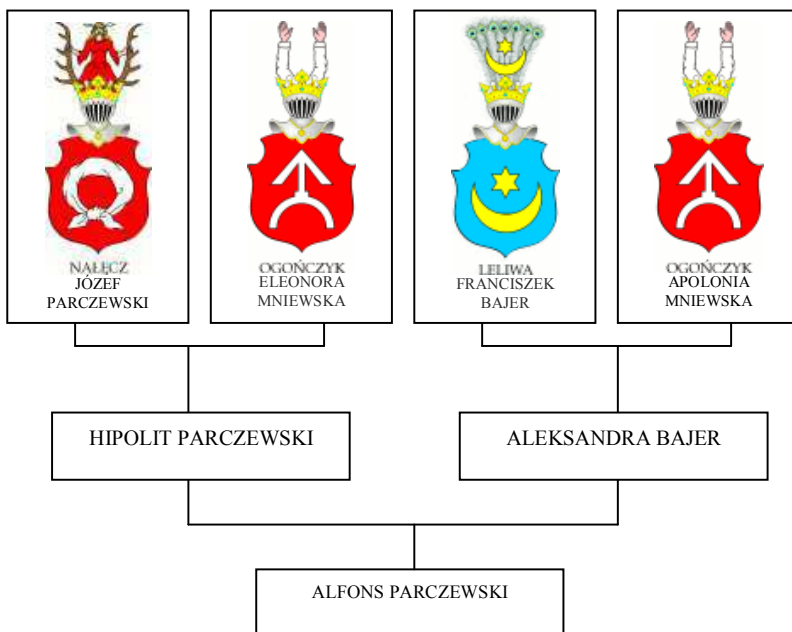
³ W opracowaniach często pojawia się rok 1848, nawet wówczas, gdy w następnej kolejności podawane są daty urodzenia ich dzieci, począwszy od roku 1840.

poślubiła Hipolita Parczewskiego, wnosząc mężowi majątek Wodzierady. Swemu mężowi urodziła łącznie sześcioro dzieci. Poza A.P. i Melanią było to wcześniej zmarłe potomstwo, które zostało pochowane głównie w parafii Mikołajewice. Aleksandra urodziła synów: Aleksandra Franciszka Józefa (24–25 września 1840 r. Wodzierady), Juliana (1841 r. Kalisz) oraz córki: Wandę Marię Apolonię (3–14 września 1843 r. Wodzierady), Zofię (1853 r. Wodzierady)⁴.

Prowadziła systematyczną naukę dzieci wiejskich w Wodzieradach, gdzie w 1861 r. otrzymała zezwolenie na otwarcie szkoły elementarnej, którą utrzymywała własnym kosztem. W czasie powstania styczniowego wraz z mężem dostarczała żywność i bieliznę oddziałowi Józefa Dworzaczka, jeździła jako kurierka do oddziału Edmunda Taczanowskiego. Należała do tajnej organizacji „Piątki” w Warszawie. W 1864 r., gdy w Wodzieradach została zamknięta przez władze carskie szkoła, wyjechała do Czech, gdzie zetknęła się z pisarkami i działaczkami ruchu kobiecego. Po powrocie ok. 1867 r. do Kalisza rozpoczęła działalność organizacyjną wśród miejscowych kobiet, głównie tych, których mężowie wyemigrowali lub zostali zesłani na Sybir. Po rozjeściu się z mężem, w 1868 r., rodzinny majątek Wodzierady sprzedała Kulczyńskim. Następnie osiadła w Warszawie, a potem mieszkała w Kaliszu przy synu Alfonsie. W tym czasie założyła rodzaj spółdzielni krawieckiej i modniarskiej, w której kobiety bądź pracowały, bądź uczyły się zawodu. Utworzyła pierwszy w Polsce dom pracy, gdzie dziewczęta uczyły się rzemiosł. Następnie otrzymała zezwolenie na prowadzenie kursów rzemieślniczych dla kobiet, którymi kierowała do 1882 r. Działała również jako członek zarządu Kaliskiego Towarzystwa Dobroczynności. W latach 1884–1887 przebywała we Wrocławiu, pomagając synowi i córce w pracy społecznej oraz narodowej. Tłumaczyła także utwory z języka czeskiego, słowackiego i łużyckiego. Interesowała się ruchem narodowym Łużyczan, wielokrotnie przebywała w Budziszynie. Zmarła 27 stycznia 1895 r. w Kaliszu.

⁴ Według W. Dworzaczka, w aktach stanu cywilnego w Mikołajewicach brak wzmianki o tym ostatnim dziecku.

Ojciec A.P. Hipolit Parczewski urodził się 1 stycznia 1819 r. we Włyniu pod Wartą. Uczęszczał do szkół w Kaliszu, Warszawie i Wrocławiu, a potem studiował na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1837–1838. Był w latach 1856–1860 radcą Dyrekcji Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Kaliszu. Wraz z żoną wpoił dzieciom miłość do ojczyzny i bezinteresowną działalność na rzecz społeczeństwa. Hipolit upamiętnił się uwolnieniem od pańszczyzny już w 1861 r., w swym majątku, chłopów, których niebawem uwłaszczył. W czasie powstania styczniowego jego dwór służył jako szpital dla powstańców oddziału Dworaczka, rannych w bitwie pod Dobrą. Stanowił także ostoję dla organizujących się partii. Po upadku powstania Hipolit był więziony w Łodzi w latach 1863–1864. Ostatecznie wykupił się od zesłania na Sybir zapłaceniem znacznej sumy pieniężnej. Z żoną Aleksandrą rozszedł się i mieszkał w Szadku, a potem w Chorzenicach.

Ryc. 1. Herby przodków Alfonsa Parczewskiego

Hipolit zmarł 18 stycznia 1912 r., mając lat 93, w Poznaniu. Jak podano w nekrologu, pomimo sędziwego wieku, do ostatnich dni życia zachował pogodę i przytomność umysłu.

Poniżej tablic rodziców znajdują się płyty informujące o pochówku w grobowcu rodzinnym dalszych przodków A.P. Wśród nich jest płyta z napisem „*Tu spoczywają zwłoki ś.p. Józefa Parczewskiego zmarłego dnia 7go czerwca 1849go roku po przeżyciu lat 68*”. Józef był dziadkiem ojczystym A.P., urodził się w Kurowie, a przyjął chrzest 21 marca 1781 r. w Droszewie pod Kaliszem. Służył jako porucznik 7 pułku piechoty wojsk Księstwa Warszawskiego. Wystąpił z wojska w 1807 r. Był radcą powiatu odolanowskiego 20 lutego 1812 r., członkiem Komisji Żywnościowej obwodu kaliskiego 30 grudnia 1830 r., sędzią pokoju powiatu kaliskiego 6 lutego 1831 r., członkiem rady województwa kaliskiego 21 kwietnia 1831 r., gdzie organizował siły zbrojne. Był też posesorem wsi Włyń w 1822 r., właścicielem Stojanowa. Tę ostatnią wieś sprzedał i osiadł w Kaliszu. Już jako kaliszanie został 24 września 1840 r. ojcem chrzestnym swego wnuka, Aleksandra Franciszka Józefa Parczewskiego. W Kaliszu także Józef zmarł. O znaczeniu Józefa świadczy fakt, że informacje o nim zajmują prawie połowę treści nekrologu jego syna Hipolita.

Na płycie, obok danych Józefa, pozostawiono prawdopodobnie dla jego żony miejsce na inskrypcje, której jednak nie zamieszczono. Żona Józefa (od 13 kwietnia 1818 r.) i matka jego dzieci, Eleonora z Mniewskich, urodziła wspomnianego już Hipolita, Zygmunta, zmarłego w młodości, i córkę Antoninę.

Antonina (16 czerwca 1820 r. Kurów par. Droszew – 3 lipca 1870 r.), poślubiła 24 listopada 1839 r. Jana Nepomucena Sczanieckiego (19 czerwca 1816 r. – po 1879 r.), właściciela dóbr Sarbinowa w Krobskiem, zamieszkałego następnie w Poznaniu. Antonina i Nepomucen (ciotka i wuj A.P.) również zostali pochowani w grobowcu Parczewskich.

Eleonora z Mniewskich Parczewska zmarła 13 czerwca 1861 r. w Chorzenicach koło Częstochowy.

Z dziadków macierzystych A.P. w grobowcu spoczywa jedynie matka jego matki, tj. Apolonia z Mniewskich Bajerowa, zmarła 11 marca 1845 r. w wieku 44 lat. Apolonia została 24 września 1840 r. chrzestną swego wnuka, wspomnianego

Aleksandra Franciszka Józefa Parczewskiego, mieszkała wówczas w Kaliszu. To właśnie za jej pośrednictwem majątek Wodzierady znalazł się w rękach ojca A.P. Apolonia była bowiem córką dziedzica Wodzierad Teodora Mniewskiego.

Teodor Mniewski, pradziad A.P., zmarły 18 czerwca 1829 r. w wieku 65 lat, był pierwszą osobą pochowaną w rodzinnym grobowcu. Tablicę nagrobną ufundowała jego żona Pelagia z Badyńskich, wyrażając swe przywiązanie do zmarłego treścią inskrypcji: *„dla czulego Męża przywiązana Żona [...] pomnik ten położywszy prosi o [...] za duszę zmarłego”*. Teodor Mniewski, syn Andrzeja i Anny Mierzyńskiej, zaślubił Pelagię Badyńską, córkę Józefa, komornika granicznego gnieźnieńskiego, i Józefy z Gajewskich dnia 23 lipca 1787 r. Poza Apolonią urodziły im się córki Józefa Marianna Nepomucena Ludwika w Trzebawiu 31 stycznia 1789 r. i Salomea Józefa Nepomucena Antonina, urodzona tamże, ochrzczona 14 listopada 1790 r.

Ostatnia z 9 płyt z grobowca zawiera inskrypcje Anieli Bajera, zmarłej 10 grudnia 1888 r. w wieku 90 lat, córki Antoniego Bajera i Józefy z Lipińskich. Była to zapewne siostra Franciszka Bajera herbu Leliwa, męża wspomnianej Apolonii z Mniewskich Bajerowej. Franciszek był notariuszem, działającym w Kaliszu w latach 1820–1846, a potem w Warszawie. W zbiorach A.P., prezentowanych na wystawie w 1900 r., znajdował się wystawiony dla owego Franciszka dyplom członka loży wolnomularskiej Hesperus w Kaliszu w 1811 r. Ponadto A.P. posiadał w swych zbiorach, pochodzące z początku XIX w., portrety Antoniego Bajera z korpusu kadetów w Kaliszu i jego żony Józefy z Lipińskich. Można zatem wnioskować, że ci ostatni byli pradiadkami A.P.

Bajerowie – antenaci A.P. po kądzieli, nie legitymowali swego szlachectwa przed Heroldią Królestwa Polskiego w XIX w. Uczynili to jedynie przedstawiciele innych linii tego rodu. Bajerowie, *„miejska krakowska rodzina”*⁵, otrzymali nobilitację dopiero w XVII w. Ignacy Andrzej Bair (Bayer, Bajer), sekretarz królewski, pisarz starszy skarbu koronnego *„w różnych językach i obyczajach wypolerowany, Morsztynowi [...] wierną usługą*

⁵ S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 1, Warszawa 1904, s. 68–69.

*i skrzętnym przemysłem zalecony*⁶, został nobilitowany w Warszawie w 1673 r. z rekomendacji Jana Sobieskiego, marszałka i hetmana wielkiego koronnego i Jana Andrzeja Morsztyna podskarbiego wielkiego koronnego, który dopuścił go do swego herbu rodowego Leliwa.

Potomkowie Alfonsa Parczewskiego

Alfons zaślubił w Gliwianach 18 kwietnia 1878 r. Aleksandrę Bochdanównę, urodzoną w 1856 r. we Lwowie, córkę Hipolita herbu Bończa, pozasłużbowego majora c.k. wojsk austriackich, prezesa rady powiatowej w Przemyślanach, właściciela Zadworza, Bochdanówki koło Lwowa, i Amalii Konopczanki herbu Nowina. Parczewscy rozeszli się już w 1879 r. Żona A.P. w 6–7 miesiącu ciąży, czując się zdominowana przez matkę i siostrę męża, wyjechała do Zadwórze na Podolu. Aleksandra mieszkała następnie w Zakopanem, gdzie prowadziła pensjonat w willi „Zacisze” przy ul. H. Sienkiewicza 19. Małżonkowie wiele lat żyli w separacji. Aleksandra zmarła 9 stycznia 1929 r. w Zakopanem na skrżep w nodze, wcześniej chorowała na zapalenie płuc. Została pochowana na nowym cmentarzu w Zakopanem przy ul. Nowotarskiej. A. P. zmarł kilka lat później 21 kwietnia 1933 r. o 5 popołudniu w Wilnie. Został pochowany 26 kwietnia w Kaliszu. A.P. zmarł z wyczerpania i zmęczenia na skutek bólu nerwu trójdzielnego w głowie z powodu kompletnego braku snu w ciągu wielu miesięcy przed śmiercią.

Według rodzinnej tradycji, A.P. był związany z aktorką scen krakowskich Wincentyną Florentyną Wiłkowską, zamieszkałą i występującą również w Kaliszu. Tutaj Walentyna powiła nieślubnego syna A.P. Wedle rodzinnych przekazów, chłopiec wychowywał się przy matce do jej samobójczej śmierci ok. 1884 r. Potem opiekowała się nim „jakaś hrabiowska rodzina” w Krakowskim. Nosił nazwisko Wiłkowski. Ze źródeł wynika, iż na scenie Teatru Letniego i Zimowego N. Golińskiego, działającego w Kaliszu od 1866 r., występowała w latach osiemdziesiątych XIX w. Maria Wiłkowska, być może identyczna ze wspomnianą Wincentyną Florentyną. Maria Wiłkowska była

⁶ K. Niesiecki, *Herbarz polski*, t. 2, wyd. J. N. Bobrowicz, Lipsk 1839, s. 43.

członkinią Towarzystwa Operetkowego Juliana Grabińskiego oraz Towarzystwa Dramatycznego Kazimierza i Stanisława Sarnowskich.

Fot. 4. Aleksandra z Bochdanów, żona Alfonsa Parczewskiego

W świetle przekazu wnuka nieślubnego syna A.P. Andrzeja Szymczaka z Warszawy w jego rodzinie zrodziła się niechęć do słynnego antenata. Nieślubny syn A.P. przed I wojną światową miał w Kaliszu sklep, podobno przy ul. Poznańskiej. Gdy jego właściciel wrócił po bombardowaniach, poprosił swego naturalnego ojca (A.P.) o pomoc w ponownym rozwinięciu interesu. A.P. miał mu odmówić wsparcia.

Córka A.P. i Aleksandry – Regina Melania, urodziła się w 1879 r. w majątku Ubień na Podolu. Ukończyła gimnazjum Sióstr Niepokalanek w Jałowcu. Przebywała pół roku w nowicjacie, ale zrezygnowała z pozostania w zakonie. W 1912 r. poślubiła Mieczysława Sędzimira, urodzonego 13 lutego 1870 r. w Warszawie, obywatela miasta Krakowa, członka rady miejskiej. Mieczysław Sędzimir po I wojnie światowej osiadł w Zakopanem, gdzie jego żona prowadziła pensjonat. Był działaczem Towarzystwa Tatrzańskiego (później Polskiego Towarzystwa

Tatrzańskiego) oraz Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W latach 1921–1923 był redaktorem „Gazety Zakopiańskiej”. Chorował na gruźlicę, zmarł 9 czerwca 1948 r. Regina, pod koniec życia sparaliżowana, zmarła 17 stycznia 1959 r. Została pochowana obok męża na cmentarzu w Zakopanem przy ul. Nowotarskiej.

Córka Reginy i Mieczysława – Antonina, wnuczka A.P., urodziła się w 1917 r. w Zakopanem. W dzieciństwie, w domu rodzinnym nauczyła się języka francuskiego. W wieku 11 lat rozpoczęła naukę w klasztorze Sióstr Niepokalanek w Nowym Sączu, gdzie uczyła się trzy lata.

Fot. 5. Regina Melania córka Alfonsa Parczewskiego

Żle znosiła klasztor, dlatego matka przeniosła ją do liceum „Szarotka” w Zakopanem, gdzie też zdała maturę. Ukończyła następnie szkołę pielęgniarską i dwuletnią szkołę felczerską. Przez dwadzieścia lat była związana ze służbą zdrowia, pracowała

w Centralnej Poradni Lekarskiej PKP w Krakowie. W latach pięćdziesiątych przerwała studia poświęcając się opiece rodziny. W 1948 r. wyszła za mąż za Jerzego Ossolińskiego, ale pięć lat później jej małżeństwo unieważniono. W 1953 r. poślubiła Oskara Meysztowicza, który ukończył studia rolnicze i pracował jako dyrektor techniczny w Stacji Hodowli Roślin w Brzeziu pod Zabierzowem (powiat proszowski), a następnie jako inspektor w Centralnym Związku Spółdzielni Mleczarskich oraz nauczyciel w szkole rolniczej. W 1979 r. wyjechał do Austrii, gdzie przez kilkanaście lat pracował w Wiedniu, w recepcji hotelowej.

Antonina urodziła synów: Oskara (1955 r.–5 stycznia 1998 r.), Olgierda (1956 r.), Jerzego (1958 r.), w 2000 r. wicewojewodę małopolskiego. Wnukowie Antoniny Meysztowicz to: Olgierd, Filip i Amanda.

Fot. 6. Antonina wnuczka Alfonsa Parczewskiego wraz z mężem Oskarem Meysztowiczem

Pokrewieństwo Alfonsa Parczewskiego ze znanymi postaciami

Poza A.P. ród Parczewskich wydał kilku wyróżniających się przedstawicieli. Wśród nich wywodzącego się z linii prawosławnej i litewskiej rodu – Piotra (ok. 1598–1658), który po przejściu na katolicyzm pełnił funkcje biskupa smoleńskiego, a następnie żmudzkiego. W 1655 r. przeszedł na stronę Szwedów, podpisując akt unii szwedzko-litewskiej w Kiejdanach. Aleksander (†1671 r.), bratanek Piotra, był pisarzem ziemskim smoleńskim, konfederatem

wojskowym. Według T. Żychlińskiego, z linii tej pochodzili również: Konstanty (1801–1855), uczestnik powstania w 1831 r., przebywający następnie na emigracji we Francji, jego siostra Róża, malarka, oraz Stanisław (1803–1830), wnuk siostry arcybiskupa mohylowskiego Stanisława Siestrzencewicza-Bohusza, teolog, literat, przyjaciel Adama Mickiewicza.

Wśród bliższych krewnych A.P. po mieczu, wstawili się bracia: Franciszek (1819–1886) i Walenty (1829–1869), uczestnicy powstania styczniowego w 1863 r., którzy w powstaniu wielkopolskim w 1848 r. walczyli po przeciwnych stronach barykady, wnukowie Fabiana (1745–1814) pradziadka A.P. Wnukiem Fabiana był również Erazm (1826–1915) działacz społeczny i narodowy na Pomorzu, którego syn Bogusław (1869–1935), kuzyn A.P., był również działaczem społecznym, lekarzem i powstańcem śląskim.

Warto wspomnieć tragicznie zmarłych krewnych A.P. Stanisław (1778–1828), syn wspomnianego Fabiana utopił się w napadzie melancholii; jeden z prawnuków Fabiana – Ksawery (1845–1855) również utopił się w sadzawce.

W akcie urodzenia A.P. z 1849 r. jako świadek występuje Józef Leopold, dziedzic Kwiatkowic. Józef był nie tylko sąsiadem, należącym do kręgu towarzyskiego rodziców A.P. Rody Leopoldów i Parczewskich można powiązać ze sobą również w sensie genealogicznym. Praprababka A.P. i matka Józefa Leopolda pochodziły z Mączyńskich herbu Świnka⁷. Józef Leopold

⁷ Informacje o tym pokrewieństwie pochodzą z kilku źródeł. Ponieważ dane w nich zawarte uzupełniają się (nie wykluczają), przeto pozwalają na zestawienie tego powiązania. Warto jednak wspomnieć, iż w *Polskim Słowniku Biograficznym* (dalej: PSB), t. 20, Wrocław 1975, s. 339, autor biogramu o Janie Józefie Mączyńskim (zmarł ok. 1744 r.) powątpiewa w wiarygodność powiązań genealogicznych dotyczących tej postaci zawartych w herbarzu Uruskiego (S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 10, Warszawa 1913, s. 285–287). Z kolei W. Dworzaczek w swych *Tekach* stwierdza, iż niektóre dane dotyczące Jana Mączyńskiego (bratanka wyżej wspomnianego), kasztelana sieradzkiego zawarte w PSB, są również błędne. O poprawności prezentowanego pokrewieństwa przekonują powiązania zawarte w opracowaniu M. J. Minakowskiego, *Ci wielcy Polacy to nasza rodzina* [CD-ROM], Kraków 2005.

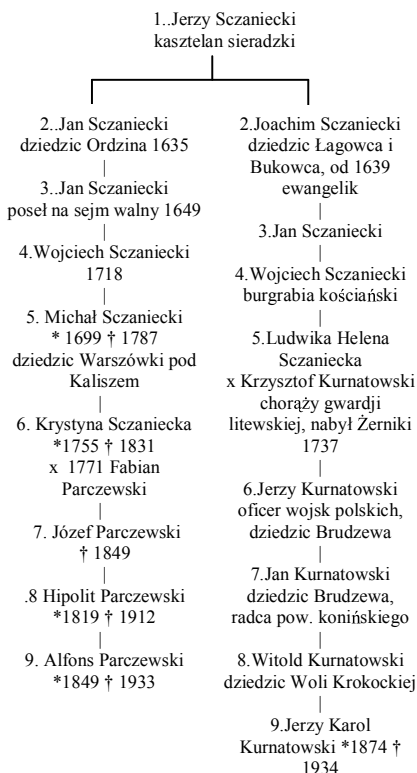
był stryjem znanej postaci z okolic Szadku – Józefa Antoniego Leopolda (1860–1923), dziedzica Rzepiszewa, który słynął głównie ze swego zamiłowania do zbierania pamiątek, był regionalistą i bibliofilem oraz jak się okazuje kuzynem A.P.

Ryc. 2. Pokrewieństwo Alfonsa Parczewskiego z Józefem Antonim Leopoldem

Rzymskokatolicką rodzinę Parczewskich można również powiązać nicią genealogiczną z członkiem kościoła ewangelicko-reformowanego, Jerzym Karolem Kurnatowskim (1874–1934). Jerzy Karol był prawnikiem, ekonomistą i publicystą, ziemianinem z Woli Krokockiej, kolejną zasłużoną postacią, pochodzącą z ziemi szadkowskiej. Praprababka Jerzego Karola Kurnatowskiego i prababka A.P. wywodziły się z rodu Szanieckich. Przodkini

Jerzego Karola pochodziła z gałęzi Szczanieckich, która w XVII w. przyjęła wyznanie ewangelickie. Brak bariery wyznaniowej umożliwił związek przedstawicielki tej linii z Kurnatowskimi. Odmienne wyznanie Parczewskich i Kurnatowskich spowodowało, iż wspólnego przodka A.P. i Jerzego Karola Kurnatowskiego można odszukać dopiero w XVI w. Przedstawione przykłady pokrewieństwa A.P. z Jerzym Karolem Kurnatowskim i Józefem Antonim Leopoldem można z pewnością uzupełnić o inne związki genealogiczne.

Ryc. 3. Pokrewieństwo Alfonsa Parczewskiego z Jerzym Karolem Kurnatowskim

Niejednokrotnie przedstawiciele szlacheckiego stanu byli ze sobą spokrewnieni nie tylko za pośrednictwem jednego wspólnego przodka. W rodzinie Parczewskich często dochodziło także do małżeństw między kuzynami. Małżeństwa wewnątrzstanowe były bowiem często związkami osób bliżej lub dalej spokrewnionych. Przodek A.P., Jan Parczewski (†1694 r.), poślubił Mariannę Miastkowską (†1712 r.). Oboje mieli wspólnego 3xpradziadka po kądzieli, Jana Jerzego Pierzchlińskiego (†1542 r.). Wspólnym przodkiem małżonków Parczewskich był również Jan Pięłowski (†1588 r.) prapradziadek Marianny Miastkowskiej i jednocześnie 3xpradziadek Jana Parczewskiego.

Dwie babki A.P., *de domo* Mniewskie, pochodziły z tego samego rodu. W. Dworzaczek w monografii Mniewskich nie potrafił jednak połączyć obu linii. Eleonora i Apolonia były prawdopodobnie dość odległymi kuzynkami. Co najwyżej ich pradziadkowie mogli być braćmi. Ustalono, iż Eleonora była córką Izydora Mniewskiego, syna Jana i Jadwigi z Pagowskich. Na początku XIX w. w Wodzieradach przyszły na świat dzieci Izydora, urodzone przez jego żonę Agnieszkę z Masłowskich. W metryce chrztu jednego z nich z 18 lutego 1805 r. Izydor występuje jako właściciel dóbr Wodzierady.

Pradziadkowie A.P., Fabian i Krystyna ze Szczanieckich Parczewscy, którzy wydali na świat niezwykle liczne potomstwo⁸, byli również kuzynami. Praprababka Fabiana i pradziadek Krystyny byli dziećmi Jana Szczanieckiego i Ewy Szofdrskiej. Przez owego Jana Szczanieckiego można powiązać (jak to wyżej wykazano) A.P. z Jerzym Karolem Kurnatowskim. Brat Jana, Joachim Szczaniecki, był 5xpradziadkiem Jerzego Karola Kurnatowskiego.

Przy odtwarzaniu dalszych generacji ascendentorium A.P. można zaobserwować zjawisko ubytku przodków, wynikające z ich wzajemnego pokrewieństwa.

⁸ 24 dzieci według przekazu Antoniny Meysztowicz, w *Tekach* W. Dworzaczka można doliczyć się 21 potomków, natomiast Żychliński w swym herbarzu wylicza 17 dzieci Fabiana.

Błękitna krew

Parczewscy byli średniozamożną szlachtą, jednak dzięki powiązaniom z wieloma szlacheckimi rodami z Wielkopolski, po kądzieli, odziedziczyli „kilka kropel” piastowskiej krwi. A.P. jest za pośrednictwem Przemyślidów oraz kilku polskich rodów szlacheckich w 30 pokoleniu potomkiem Mieszka I. W sensie genealogicznym można powiązać historię rodziny Parczewskich z rodami, które miały wpływ na bieg historii Polski z dynastią Piastów na czele.

Błękitna krew została przekazana szerszym rzeszom społeczeństwa polskiego dzięki małżeństwom międzystanowym. Związki księżniczek, pochodzących z dynastii panujących na ziemiach polskich, z możnowładcami polskimi sprawiły, iż królewską krwią może się poszczycić szereg szlacheckich rodów.

Wielu szlacheckich i nieszlacheckich potomków wywodzi się z małżeństw zawartych przez córki Waclawa księcia raciborskiego (†1456 r.), pochodzącego z bocznej gałęzi czeskiej dynastii Przemyślidów (zob. nr 17 w wywodzie). Jedna z nich poślubiła Jana z Ostroroga (†1501 r.) herbu Nałęcz, wojewodę poznańskiego, a druga Włodka (Władysława) z Danaborza (†1467 r.) herbu Topór, starostę nakielskiego.

Potomkiem tego ostatniego i księżniczki raciborskiej jest m.in. A.P. Zestawienie genealogiczne tego typu jest na pewno zdumiewające, gdyż status A.P. raczej nie wskazuje na królewskie pochodzenie.

Interesujące schematy pokrewieństwa A.P. z innymi postaciami znanymi z historii Polski i powszechnej można by mnożyć ustalając np. stopień pokrewieństwa A.P. z obecnie panującą w Wielkiej Brytanii królową Elżbietą II. Przedstawienie pochodzenia A.P. od „ojca Europy” Karola Wielkiego (747–814) z dynastii Karolingów, również poprzez powiązaniom z Piastami, nie jest zadaniem skomplikowanym. Dzięki pochodzeniu po kądzieli z rodu panującego można także szukać dalekich krewnych A.P. na kontynencie amerykańskim. Można ich ustalić wśród prezydentów USA, z których wielu wywodzi się w linii żeńskiej od dynastii Plantagenetów, panującej w Anglii w średniowieczu. Wśród nich znajdują się np. George Washington, Abraham Lincoln, Richard Nixon.

Ryc. 4. Pochodzenie Alfonsa Parczewskiego od Mieszka I

Linia krwi, obrazująca pochodzenie danej osoby od wybranego, ciekawego z jakichś względów przodka, jest bardzo atrakcyjną i przyciągającą uwagę formą prezentacji genealogii.

W przedstawionym przypadku dowodzi braku hermetyczności poszczególnych grup społeczeństwa polskiego.

Literatura

Album armorum nobilium Regni Poloniae XV–XVIII saec. Herby nobilitacji i indygenatów XV–XVIII w., oprac. B. Trelińska, Lublin 2001.

Andrysiak E., *Alfons i Melania Parczewscy w świetle zachowanej korespondencji archiwum rodzinnego*, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 2000, nr 6.

Andrysiak E., *Biurko Alfonsa Parczewskiego*, „Kalisia Nowa” 1999, nr 1.

Andrysiak E., *Książka i ludzie książki w życiu i pracy Alfonsa Parczewskiego*, Kalisz 2005.

Biografie sieradzkie, cz. 1, Sieradz 1988.

Boniecki A., *Herbarz polski*, t. 10, Warszawa 1907.

Ci wielcy Polacy to nasza rodzina [CD-ROM], oprac. M. J. Minakowski, Kraków 2005.

Kancelaria parafialna Mikołajewice, *Księga chrztów 1802–1817, Księgi urodzonych 1840–1850, 1850–1860, Księgi zmarłych 1834–1840, 1841–1850*.

Leopold A., *Rzepiszew – rys historyczny*, „Biuletyn Szadkowski” 2002, t. 2.

Marszał T., *Jerzy Karol Kurnatowski*, „Biuletyn Szadkowski” 2005, t. 5.

Niesiecki K., *Herbarz polski*, wyd. J. N. Bobrowicz, t. 2, Lipsk 1839; t. 6, Lipsk 1841; t. 7, Lipsk 1841.

Parczewski W., *Wspomnienia o Alfonsie Parczewskim adwokacie, profesorze i rektorze uniwersytetu*, [w:] *Szkice z dziejów adwokatury*, pod red. R. Łyczywka, Warszawa 1983.

Polski Słownik Biograficzny, t. 20, Wrocław 1975; t. 25, Wrocław 1980.

Prinke R., *Królewska krew*, Poznań 1997.

Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861, oprac. E. Sęczys, Warszawa 2000.

Teki Dworzaczka. Materiały historyczno-genealogiczne do dziejów szlachty wielkopolskiej XV–XX w. [CD-ROM], Biblioteka Kórnicka 1995.

„Tygodnik Ilustrowany”, 1912.

Uruski S., *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 1, Warszawa 1904; t. 6, Warszawa 1909; t. 10, Warszawa 1913; t. 11, Warszawa 1914; t. 13, Warszawa 1916.

Żychliński T., *Złota księga szlachty polskiej*, t. 1, Poznań 1879; t. 10, Poznań 1888.